

Yaradana bağlı yaradıcı

Bəhmən Vətənoğlu şeirlərində dini motivlər haqqında

Müstəqil dövlətə sahib olmaq Ulu Tanrının bizi tərk etməsi, müstəqillik təkcə öz ərazisinə, sərvətinə sahib olmaq yox, hər şeydən öncə azad dil və dinə sahib çıxmaqdır. Bu gün üçrəngli bayrağımızın yaşıl rəngi - İslam dininin rəmzi müstəqilliyimizin mühüm əlamətlərindən biridir.

Son dövr ədəbiyyatımızda tez-tez rast gəldiyimiz və elə özümüzün də işlətdiyimiz bir ifadə var - "İslam şairləri", "İslam yazarları"!

Kimdir İslam şairləri - müqəddəs kitabımızın surə və ayələrini şeir dilində, hər xalqa öz ana dilində çatdıran sevgili Allah adamları. Bu sevgili Allah şairlərindən biri də sovetlər dövründə, senzuranın mətbuat üzərindəki kəsək vaxtlarında Uca Allahın, İslam dinimizin təbliği yolunda qələmi ilə cihad eləyən cəsarət mücəssəməsi Bəhmən Vətənoğludur.

Şairin yaradıcılığı ilə tanış olduqca, onun İslam dünyasının formalaşmasında Nizami, Füzuli, Aşıq Ələsgər, Aşıq Şəmşir yaradıcılığının izlərini görməmək mümkün deyil.

"Qurani-Kərim"-in 31-ci Loğman surəsinin 27-ci ayəsində deyildiyi kimi, "Yer üzərində bitən bütün ağaclar qələmlərə dönsələr, yeddi dəniz də mürəkkəbə, yazılmaqla bitən deyil Allahın kəlamları. Şübhəsiz, güclüdür, müdrikdir Allah", - Allahın camalının təsvir oluna bilmədiyi halda, hər bir İslam şairi azacıq da olsa, öz şeir təhffəsini vermişdir.

Dinimizin dondurulduğu, məscidlərimizin bağlandığı dövrlərdə Vətənoğlu misralarının o qalın buzları əritmək gücünü indi-indi qavrayır, heyranlığını dilə gətirməkdə çətinlik çəkirəm.

Fidanı səhrada bitirən Böyük Yaradanın təəssübünə:

*Bir nizam veribdi hər gərdisinə,
Əl atmaq olarmı Onun işinə?!*
*Zəmin yaradacaq pərvəşinə,
Fidanı səhrada bitirən Allah!*

Quran ayələri ilə necə də uzlaşır. Ənam surəsi, 96-cı ayə: "Dan yerini söken odur. Gecəni rahatlıq zamanı, günəşlə ayı vaxt ölçüsü eləmiş. Bunlar güclü olan, hər şeyi bilən Allahın nizamıdır".

Vətənoğlu poeziyasında "Allah insanı yer üzünün əşrəfi yaratmışdır" anlamı bir daha gündəmə gəlir:

*Mələyə bənzətmə gözəli, Bəhmən,
Əlbəttə, mələkdən incan gözəldi.*

Bu məqam Mövlana Cəlaləddin Rumi həzrətlərinin "İnsan var ki, mələklər ona qibtə edir" fikri ilə üst-üstə düşür. "Qurani-Kərim"-in Əraf surəsi (7) 1-ci ayəsindəki "Sizi xəlv elədik, sonra şəkllə saldıq, sonra da mələklərə "Adəmə səcdə eləyin söylədik" ifadəsinə Vətənoğlu misraları necə də uyğun gəlir:

*İlahi, nə yaratmışan,
Gözəl insan gözəllikdə?!*

*Mələklərin həddi nədir,
Ola canan gözəllikdə!*

İnsanın meymundan əmələ gəlməsi kimi ağılaşmaz ibarələrlə milyonlarla insanın ruhunun əzildiyi, məniyyətinin təhqir olunduğu əzəzil bir dövrdə Vətənoğlu odsaçan misraları ilə dinimizin müdafiəsinə qalxır:

*Nədən biləcəklər külə dönmüşük,
Torpağa çevrilib gələ dönmüşük,
Çiçəyə dönmüşük, gülə dönmüşük,
Dağlarda bitmişik, nə biləcəklər?!*

Bu gün "Qurani-Kərim"-in Rum surəsindəki (19) "Öludən dirini, diridən ölüni çıxarar, torpağa ölmündən sonra dirilik verər o, Siz də diriləcəksiniz beləcə (20). Sizi torpaqdan yaratmış. Sonra siz insanlar yer üzünə səpələnmişsiniz. Bunlar onun qüdrətinin dəlilləridir", eləcə də Sad (38) surəsindəki "Gildən bir bəşər yaradacam, düzəldəcəm, sonra da ruhundan ona üfürəcəm, Ona səcdə edərsiniz" ayələri ilə tanış olduqda İslam dünyamızın müdafiəsində Vətənoğlu qeyrətinin, şücaətinin, Vətənoğlu təəssübünün şahidi olur, şairin ruhu qarşısında baş əyirik.

Bəhmən Vətənoğlu lovğalığın və təkəbbürlüüyün Allah tərəfindən sevilmədiyini bilən şairdir. O, həyatda "İsmayıl peyğəmbəri kəsilməkdən", "İbrahim peyğəmbəri oddan" xilas edən tək Tanrısına bel bağlayan şairdir:

*İnanmışam var əyləyən ahunu dardan xilas,
İsmayılı kəsilməkdən, Xəlili nardan xilas.
Kərəmindən zərre bizi əylər oddan xilas,
Bəhmənəm, bel bağlamışam o ustada,
mən kiməm?!*

Diqqətlə nəzər saldıqda "Qurani-Kərim"-in Həcc surəsinin 8-9-cu ayələrində elə bu şeirin qaynağını, mənbəyini kəşf edərsən: "İnsanlardan ələsi var bir biliyi yox ikən, doğru yolu nişan verən, nurlandıran bir kitabı yox ikən, mübahisə eləyər Allahın barəsində. Təkbəbbürlükdür beləsinin qisməti bu dünya həyatında. Qiyamət günündə isə daddıranıq biz ona od əzabını".

Bəhmən Vətənoğlu şeirlərində zalımlara qarşı çıxan, məzlumların haqqını müdafiə edən, "qələmlə aparılan cihad qılıncdan daha kəsərlidir" prinsipinə sadiq qalan şairdir:

*Zalıma rəhm eləsən, lənətə min yol gələsən,
Məzluma zülm eləsən, qanına qəltan olasan...*

- misralarının qaynağını Umtəhinə surəsinin (60) 9-cu ayəsində tapırıq: "Din yolunda sizinlə savaşıyan, sizi yurduvuzdan çıxaran kimsələrlə və didərgin eləyən kimsələrlə dost olmağı sizə yasaq yazmış Allah. Onları özlərinə dost tutanlar zalımlardır ki, var".

Şair "Yenə də insansız qalmadı dünya" rədifli şeirində bir tərəfdən dünyanı qana çalxalayanlara, milli, etnik, dini münəqişələri qışdırınlara xəstə cavab verir:

*Deyirlər Allaha ox atdı Firon,
Göylərdə nə işə qanatdı Firon.
Yerlərdə məhv etdi min-min insanı,*

*Torpağı bələdi insanın qanı,
Geyindi-kəcindi yaşıl donunu,
Saralmadı dünya, solmadı dünya,
Yenə də insansız qalmadı dünya!*

"Qurani-Kərim"-in dili ilə bu müharibə qışdırıcılarının cəzasız qalmayacağı fikri ilə tanış oluruq: Haqq surəsi (69) 9-cu ayədə deyildiyi kimi, "Firon, ondan öncələr və alt-üst olmuş şəhərinin camaatı da günahlara batmışdılar. Çox şiddətli bir əzaba uğratdı onları Allah. Sular coşub-daşan zaman biz idik üzən gəmidə sizi daşıyan".

Digər tərəfdən Bəhmən Vətənoğlu bu şeirdə peyğəmbərlər və onların nəsilələrinin davam etməsini göstərir:

*Bir rəvayət var ki, Nuhun tufanı
Qopanda sarsıtdı bütün dünyanı.
Dağlar deryaların altında qaldı,
İsrafıl surunu bax onda çaldı.
Bu tufan hökm etdi yüz illər boyu,
Bircə yol pərişan olmadı dünya,
Yenə də insansız qalmadı dünya.*

Hud (11) surəsinin 40-cı ayəsində oxuyuruq: "Nəhayət, gəlib çatdı əmrimiz, qaynadı sular. Nuha dedik: "Dediyimiz o kimsələr bir yana, öz tayı ilə bərabər yerləşdir gəmiyə hər şeyi. Ailəni və imana gələnləri də mindir gəmiyə". İmana gələnlərin sayı çox az idi. 48-ci ayə: "Ey Nuh, sağ-salamat en gəmidən. Xeyir-bərəkət verərik sənə və sənənlə olanlardan törəyən ümmətlərə".

Bəhmən Vətənoğlu iman gücünə söykənən İslam şairidir. Bu gün dünyada öz atomu, neytronu hesabına supergüc rolunu oynamaq istəyən, dünyanın düzenini necə dəyərlər, "öz xeyirlərinə" pozmağa çalışanlara Və-

tənoğlu iman gücü ilə cavab verməyə, Allaha sığınaraq, ümidlərin üzülməməsinə çağırır:

*Titrəyib qorxudan əsməsin heç kəs,
Gərək ümidini kəsməsin heç kəs.
Dünya cahangiri beş yox, on olsa,
Yüz min atom olsa, neytron olsa,
İnsanı dünyadan qopara bilməz.*

Vətənoğlu şükranlıq şairidir. Bu şükranlıq onun yaradıcılığını daim müşayiət edir. Allahın biz bəndələrə verdiyi minlərlə adda ruza, qıdanı, neməti, eləcə də mənəvi zövq və ilham aldığımızı dilə gətirir:

*Sənə qıda verib min-min neməti,
Yoxsa danırsanmı bu həqiqəti?!*
*Xəyala dalmısan gözəlliyindən,
Min ilham almısan gözəlliyindən.*

Quranın Nəhl (16) surəsinin 10-cu ayəsi elə bil öz əksini yuxarıdakı misralarda tapıb: "Odur sizdən ötrü səmahan su endirən. İcdiyimiz bu sudandır. Heyvanlarımızı yemlədiyimiz bitkilər də bu sudan içib bitir. Və bu suyla sizdən ötrü əkin yerləri, zeytunluqlar, xurmalıqlar, üzümliklər və hər cür meyvə ağacları yetirər. O, sizdən ötrü dənizi də ram eləmiş ki, təptəzət (balıq) yeyəsiniz, bəzək-düzək çıxararaq bəzənib-düzənəsiniz. Allahın lütfündən pay diləyin, Ona şükr eləyin".

Vətənoğlu bəlli olan əcəli qəbul edən şairlərdendir.

*And içmişəm, bundan sonra
Etməyəcəm ah-aman,
Öləndə də gülə-gülə
Köçəcəyəm dünyadan....*

Allahın dərgahında olan bəlli əcəli qəbul edən, bu bəlli əcəli təbliğ edən Vətənoğlunun islamimizə xidməti xüsusi qeyd olunmalıdır. Bəlli əcəli qəbul edən mömin müsəlman dünyəvarından özünü asılı şəkllə salmaz:

*Ləkəsiz bir vicdan min vara dəyər,
Mülkü-Süleymanın varı bəs hanı?!*

Ənam surəsinin (6) 2-ci ayəsində bu fikirlər, ilahi, necə də təsvir olunub: "Sizi gildən O yaratmış. Sonra əcəl təyin etmiş sizə. Bəlli olan əcəlsə Onun dərgahındadır. Siz isə hələ də şübhədəsiniz".

Bütün bunlara görədir ki, Bəhmən Vətənoğlu ah-aman etməyi özünə sığışdırır. Rumi demiş, vaxtı çatanda köçməyi, "yetmiş meyvə kimi budaqdan qopmağı" qəbul edir:

*Biz ona borcluyuq bir canı bütöv,
Fələk öz borcunu kəm ala çətin!*

Vətənoğlu dünyasını Azərbaycan oxucusuna, dünyaya çatdırmağın hər bir ziyalımızın şərəf işi olacağına inanır, XX əsrin sonu-XXI əsrin əvvəli Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafında öz yeri olan Bəhmən Vətənoğluya Ulu Tanrıdan rəhmət diləyirəm.

**Nağdəli Keşətkli,
Tibb üzrə fəlsəfə doktoru,
AJB-nin üzvü**